



Приета и утвърдена от Научен съвет
С прот. № 5/24.02.2025 г.

УЧЕБНА ПРОГРАМА

За специализиран курс

9. Човек и общество

9.1.4. „Разработване, управление и отчитане на научноизследователски проекти”

предназначена за обучение в образователната и научна степен „доктор“

Област на висше образование	Социални, стопански и правни науки
Професионално направление	3.8 Икономика
Вид на дисциплината	Избираема
Език на преподаване	Български
Титуляр на дисциплината	Доц. д-р Даниела Венциславова Георгиева

А. ОБЩИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ДИСЦИПЛИНАТА

1. **Необходими изучавани предходни учебни дисциплини:** знания по английски език и преминат курс по методология на научните изследвания нямат задължителен характер, но биха улеснили усвояването на материала.

2. **Форми на извън аудиторна заетост на докторантите:**

- Проучване на научна литература по темата на курса, ръководства за кандидатстване по отворени покани за подаване на проектни предложения, нормативна уредба в областта;

- Разработване на курсов проект, зададен от преподавателя;
- Разработване на презентация за представянето и защитата на курсовия проект.

3. **Стратегия на преподаване на дисциплината:**

Преподаването на дисциплината „Разработване, управление и отчитане на научноизследователски проекти“ се осъществява чрез комбиниран (хибриден) подход, който включва присъствени занятия в Института за икономически изследвания при БАН и онлайн обучение. Основните методи на преподаване са:

- Лекционни занятия – Представяне на теоретични концепции, анализ на нормативната рамка и разглеждане на реални казуси, свързани с финансирането на научни изследвания от национални и европейски източници. Лекциите включват използване на мултимедийни презентации, интерактивни диаграми и актуални примери от практиката.
- Практически упражнения – Докторантите ще имат възможност да работят по разработване на проектни предложения, структуриране на бюджети и подготовка на документация за кандидатстване по конкурси на Фонд „Научни изследвания“ и европейски рамкови програми.
- Казуси и дискусии – Анализ и обсъждане на реални научноизследователски проекти, тяхното управление, предизвикателства при изпълнението им и процедури за отчетност.
- Самостоятелна работа – Включва проучване на научна литература, анализ на ръководства за кандидатстване по проектни конкурси, изготвяне на курсов проект и подготовка на презентация за неговата защита.

Тази стратегия гарантира интерактивно и практически ориентирано обучение, което ще позволи на докторантите не само да придобият теоретични знания, но и да развият ключови умения за успешното управление на научни проекти.

4. **Необходими материални и технически ресурси за преподаване на дисциплината:**

Бяла дъска и маркери, компютър с интернет връзка, камера и инсталирани Microsoft office пакет, мултимедия.

Б. АНОТАЦИЯ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ДИСЦИПЛИНАТА

След присъединяването на Република България към Европейския съюз (ЕС), финансирането от бюджета на Съюза се утвърди като един от ключовите механизми за подпомагане на националната икономика, стимулиране на икономическия растеж и повишаване на качеството на живот. В допълнение, средствата от рамковите програми и фондове на ЕС играят съществена роля в насърчаването на многодисциплинарните научни изследвания и научно-технологичното сътрудничество както в Европа, така и на международно ниво. Наред с европейското финансиране, националният бюджет, и по-специално Фонд „Научни изследвания“, предоставя значими възможности за развитие на научноизследователската дейност в България, като подпомага фундаментални научни проекти.

Липсата на разбиране за източниците на финансиране, функциите на бюджета на ЕС и националния бюджет, стратегическите приоритети на Съюза и държавата, както и спецификите на различните фондове и рамкови програми, включително критериите за допустимост и процедурите за кандидатстване, представлява съществена бариера за успешното одобрение на проектни предложения. Дори иновативни и научно значими проектни идеи често не получават финансиране именно поради несъответствие или недостатъчно познаване на формалните изисквания за кандидатстване, изпълнение и отчетност.

Успешно завършилите курса докторанти ще:

- Разбират принципите и изискванията за разработване на проектни предложения и логическите връзки между целите, дейностите и очакваните резултати.
- Овладеят подходящи методи за мониторинг, оценка и управление на риска в рамките на проектен жизнен цикъл.
- Усвоят ключовите аспекти на финансовото планиране, разходооправдателните документи и отчетността по проекти.
- Ще имат необходимите знания за целите на визуализацията, разпространението на резултати от проектните дейности и сключването на договори с външни изпълнители.
- Бъдат подготвени самостоятелно да управляват и отчитат научноизследователски проект, финансиран от националния или европейски бюджети.
- На основата на разработваните в рамките на лекциите казуси и курсови задания ще знаят как изглежда проектно предложение, какво представлява реален бюджет на проект, с какви изисквания да се съобразят при разписването на информацията в проектно предложение.

Курсът е предназначен за докторанти от различни професионални направления и научни области, които желаят да изградят и развият знания и умения в сферата на управлението на проекти.

В. ТЕМАТИЧЕН ПЛАН НА ДИСЦИПЛИНАТА

№	Теми	Лекции	Упражнения
1.	Същност, въведение и основни характеристики на научноизследователски проект	1	
2.	Структурен подход за управление на проекти. Хоризонтална логика на проект. Жизнен цикъл на проект. Използван понятиен апарат. Използвани системи за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България. Стъпки при подаване на проектни предложения през СУНИ, ИСУН, Системата за управление на безвъзмездните средства на Европейската Комисия и др.	1	
3	Етапи на развитие на проектна идея – идентифициране на проблеми/потребности, формулиране на цели (общи и специфични цели), целеви групи, принципи за управление, определяне на очакваните резултати - качествени и количествени индикатори за оценка, устойчивост на проекта и възможност за мултиплициране	2	1
4.	Основни проектни дейности. Описание на дейностите. План-график на проект (Диаграма на Гант)	3	4
5.	Екип на проекта. Философия на екипа. Нива на екипа. Процес на изграждане на проектния екип	1	
6.	Бюджет на проектно предложение. Допустимост на разходите. Преки и непреки разходи. Подготовка и провеждане на процедури за избор на външни изпълнители (на основа изискванията на ЗОП, PRAG или друг приложим нормативен документ в областта)	1	3
7.	Визуализация и разпространение на резултати от проектните дейности 7.1. Основни изисквания и стъпки 7.2. Видове комуникационни канали за целите на проектните дейности 7.3. Кампании за информираност и публичност на проекти	1	1
8.	Мониторинг и контрол върху проект. Предварителен и последващ контрол. . Документални проверки и проверки на място	1	
9.	Управление на риска. План за управление на риска 9.1. Специфика на риска в проектна среда. Определяне на риска в зависимост от възможностите за контрол 9.2. Оценка на риска 9.3. Редуциране и контрол на риска	1	1

10.	Отчитане на проект. Верифициране на проектни дейности и разходи. Междинни и окончателни технически и финансови отчети.	1	
11.	Управление на средствата от Европейския съюз 10.1. Програми на ЕС за финансиране 10.2. Процедура за финансиране. Предоставяне на безвъзмездни средства и субсидии от ЕС	1	1
12.	Фонд "Научни изследвания" и неговата роля в подкрепа на фундаменталните научни изследвания 11.1. Цели, изисквания и процедури по обявени Конкурси за финансиране на фундаментални научни изследвания 11.2. Цели, изисквания и процедури по обявени Конкурси за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти	1	
13.	Разработка, представяне и защита на курсов проект.		4
	Всичко	15	15

Г. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА ПО ДИСЦИПЛИНАТА

Основна литература и литературни източници:

1. Георгиева, В. Д. (2024). Финансови аспекти при управлението на европейски и национални проекти, Издателство на Международно висше бизнес училище, стр. 120, ISBN: 978-619-7610-19-2 (CD)
2. Александрова, Св. (2021). Европейско финансиране и управление на проекти, ИК-УНСС.
3. Георгиева, Д. (2019). Счетоводно отчитане на разходи за иновационни проекти (основен курс за несчетоводители), МВБУ, Ботевград, стр. 168, ISBN 978-954-9432-90-9 (CD).
4. Шикова, Ин. (2015). Европейски фондове, програми, проекти 2014 – 2020, изд. РИК Минерва.
5. Закон за управление на средствата от европейските фондове при споделено управление.
6. PMI, Ръководство за система от знания за управление на проекти (PMBOK) (A Guide for the Project Management Body of Knowledge) - [https://ibimone.com/PMBOK%207th%20Edition%20\(iBIMOne.com\).pdf](https://ibimone.com/PMBOK%207th%20Edition%20(iBIMOne.com).pdf)
7. Единен информационен портал на европейските структурни и инвестиционни фондове - <https://www.eufunds.bg/bg>
8. Официален сайт на Европейската комисия - https://ec.europa.eu/info/funding-tenders_bg
9. Официален сайт на Фонд „Научни изследвания“ - <https://bnsf.bg/wps/portal/fond-izsledvaniq/implementation-and-reporting/otchitane>

10. Официален сайт на Министерство на финансите, Изпълнителна агенция "Одит на средствата от Европейския съюз", <https://aeuf.minfin.bg/bg/25>
11. Закон за обществените поръчки

Допълнителна литература:

1. Авторски колектив, Иновациите Европейски, национални и регионални политики, Фондация „Приложни изследвания и комуникации“, С., 2008
2. Авторски колектив, Иновациите политика и практика, Фондация „Приложни изследвания и комуникации“, С., 2004
3. Михайлова-Големинова, С. (2018). Контрол за законност на управлението на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове - 10 години по-късно, Общество и право, брой:2, 2018, стр. 3-21, ISSN (print): 0204-85-23
4. Михайлова-Големинова, С. (2018). Финансови корекции по проекти съфинансирани от ЕСИФ, „Икономически и социални алтернативи“, брой: 2, стр. 88-93, ISSN (print):1314-6556
5. Михайлова-Големинова, С. (2013). Държавни органи за управление и контрол в системата на публичните средства от Структурните и Кохезионния фондове на Европейския съюз., Норма, стр. 34-58, ISSN (print): 1314-5126
6. Ценова Л., Д. Георгиева. (2014). Роля на седма рамкова програма за стимулиране на научноизследователската дейност на организациите с нестопанска цел, Икономиката на България и Европейския съюз – съвременни предизвикателства и подходи за решения, УНСС, С., с.132 – 139, ISBN 978-954-8590-29-7
7. Желев, Ив., Христова, С. (2015). Европейски фондове и проекти (ръководство). Варна: Наука и икономика

**Д. ОЦЕНЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО
ДИСЦИПЛИНАТА**

1. **Начин за формиране на крайната оценка по дисциплината:** За успешно завършен курс се счита средноаритметична оценка от разработения курсов проект и неговото представяне и защита.
2. Успешно завършилите курса получават удостоверение за придобити 20 кредита.

Лектор:

(доц. д-р Даниела Венциславова Георгиева)